

Nieuwsbrief-special

Een compilatie van artikelen uit de jaren 2008- 2012, nog steeds actueel

In deze special:

1. Een uitgebreid artikel over de missie van Fullan
2. De VFS en Schotland
3. Selectie in het voortgezet onderwijs
4. Gemengde klassen zijn beter voor mavo-leerlingen
5. De ideale les
6. Internationaal onderzoek
7. Afvalrace in ons onderwijssysteem is slecht voor Nederland

1. De missie van Fullan

Door middel van een samen met docenten en schoolleiders te maken **Kwaliteitsagenda** wil de staatssecretaris de kwaliteit van het onderwijs verbeteren. Daarbij zal ook gekeken worden naar wat er in andere landen gebeurt. Zo stelde zij dat de aanpak van het onderwijs in Canada de laatste jaren opmerkelijke resultaten hebben geboekt op het gebied van rekenen en taal. Die aanpak is ontwikkeld door Michael Fullan, emeritus professor aan het Ontario Institute for Studies in Education van de University of Toronto, en Speciaal Adviseur van de Premier en de Minister van Onderwijs van de 13 miljoen inwoners tellende Canadese deelstaat Ontario. Zij heeft Michael Fullan gevraagd mee te denken over de kwaliteitsagenda in Nederland.

De staatssecretaris meldde dat de aanpak van Fullan gebaseerd is op vier pijlers, te weten:

1. Het delen van een kwaliteitsagenda met docenten en schoolleiders
2. Focus op taal en rekenen.
3. Investeren in docenten, vooral door ze van elkaar te laten leren.
4. Resultaten en successen zichtbaar maken.

Strookt het beeld dat de staatssecretaris schetst met hetgeen Fullan zelf te melden heeft? Tijdens het Scottish Learning Festival in Glasgow hield hij op 19 september 2007 een inleiding getiteld *Turnaround Schools, Turnaround Systems*. Tijdens de introductie noemde Fullan, in antwoord op de vraag van de interviewer wat de belangrijkste succesfactoren zijn geweest bij het verhogen van de prestaties van de leerlingen, er vier:

1. Beperk het aantal na te streven ambitieuze doelen; zo werd in Ontario gekozen voor taal en rekenen. Daarom heen speelde het welbevinden van

de leerlingen een grote rol, bestaande uit gezondheid en de ontwikkeling van de kinderen.

2. Als tweede noemde hij het uitwerken van een partnership tussen de overheid en het ministerie van onderwijs in het bijzonder aan de ene kant en schoolbesturen en scholen aan de andere kant. Er moet sprake zijn van een gezamenlijke agenda, hetgeen veel vertrouwen, communicatie en onderwijsontwikkelingen vereist.

3. Investeren in het opbouwen van kennis en vaardigheden (capacity building), dat zijn de individuele en collectieve vaardigheden en competencies van leraren, in dit geval om lezen en rekenen op een effectieve wijze te onderwijzen. Het betreft vaardigheden in samenwerken, professionele leergemeenschappen binnen de school. Echter ook het van elkaar leren door scholen, dat "lateral capacity building" wordt genoemd.

4. Transparantie, daarbij gaat het om feitelijke gegevens (data), om resultaten, aanspreekbaarheid op de verrichte activiteiten, maar ook over het gebruiken van informatie over het leren door leerlingen met het oog op verbeteren van het lesgeven. Als zodanig is het een strategie voor zowel verbetering als aanspreekbaarheid.

De punten van de staatssecretaris komen duidelijk overeen met die van Fullan. De **vraag** rijst echter of de kwaliteitsagenda van de staatssecretaris een oplossing kan bieden voor de door haar genoemde knelpunten en of daarbij de expertise van Fullan onmisbaar is. Wellicht moeten we eens nagaan of de laatste in zijn inleiding meer te melden heeft.

In zijn inleiding *Turnaround Schools, Turnaround Systems* sprak Fullan over de 'Six Secrets of Change' als zijn ideeën voor verandering.

Gedurende de afgelopen vier jaar in zijn rol als Speciaal Adviseur van de Premier en de Minister van onderwijs van Ontario, was er een unieke gelegenheid om die ideeën aan de praktijk te toetsen.

Om een beeld te schetsen van de omvang van dat veranderingsproces verschaftte Fullan enige gegevens. Ontario heeft ongeveer dertien miljoen mensen, verdeeld over 72 schooldistricten, vierduizend basisscholen en negenhonderd scholen voor voortgezet onderwijs.

Tijdens deze vier jaar is een strategie opgezet en een partnership ontwikkeld tussen enerzijds schoolbesturen en scholen en anderzijds de overheid van Ontario om het onderwijs te verbeteren. In zijn opinie kan op deze wijze binnen drie of vier jaar enige sterke ontwikkelingen worden ingezet

Six Secrets of Change

1. Love your employees as much as your customers

Met betrekking tot het onderwijs beschouwt Fullan zowel leraren, als leerlingen en hun ouders als "employees". Hij meent dat dit wellicht als een open deur wordt beschouwd, doch dat in grote onderwijsorganisatie alle aandacht te richten op de leerlingen en daarbij de leraren over het hoofd te zien. Fullan refereert aan de uitspraak van een vooraanstaande dat het succes van hun onderwijssysteem aan de leerkrachten is toe te schrijven. "The educational system cannot rise above the quality of its teachers."

2. Connect peers with purpose

Beter dan het top-down and bottom-up systeem beschouwt Fullan de twee-wegen strategie, waarbij het gaat om het gezamenlijk eigendom van de strategie. In Ontario wordt het als karakteristiek voor de strategie ervaren, dat de rijksoverheid richtinggevend is naast de eigendomsrol van schoolbesturen en scholen bij de implementatie. Rijksoverheid en schoolbesturen/ scholen zijn aldus "peers".

3. Capacity building trumps judgementalism

Naar de mening van Fullan wordt in een groot aantal onderwijsstelsels be- en veroordeling van activiteiten gebruikt als instrument om verbetering van onderwijs te bereiken. Dit wordt gemotiveerd met de morele doelstelling dat het in het belang van de leerling is. In werkelijkheid is deze werkwijze contra-productief, zo stelt hij.

Het gezamenlijk kennis en vaardigheden opdoen is een investering in het ontwikkelen van een collectieve effectiviteit van een groep om binnen het onderwijssysteem meer verandering in onderwijzen en leren en daarmee resultaten van leerlingen te bereiken.

Fullan voegt een drietal zaken toe waarin moet worden geïnvesteerd. Een daarvan wordt gevormd door nieuwe vaardigheden en competenties. Een tweede noemt hij "resources", ideeën, materiaal, geld – aanvullend geld – en ten derde motivatie van alle betrokkenen.

4. Empathy to capacity building

Het geheim van "leren door te doen" (Hij verwijst daarbij naar "Learning is the work." by Richard Elmore, Gregory R. Anrig Professor of Educational Leadership Harvard Graduate School of Education) Fullan omschrijft Richard Elmore als iemand die wellicht als beste dit b"leren door te doen" heeft beschreven. Elmore stelt dat je in samenhang moet leren, leren op je werkplek, aangezien dat aantoonbaar het meeste effect heeft. Het is echter een feit dat de meeste bijscholing en ontwikkeling buiten de context van de werkplek in workshops en cursussen plaatsvindt.

5. Transparency rules

Transparantie betreft openheid van zowel resultaten als werkwijzen. Onderzoek wijst uit dat leraren het nog steeds moeilijk vinden, als zij in hun klaslokaal geobserveerd worden. We zullen er naar moeten streven dat alle leraren het als normaal en gewenst ervaren om tijdens het lesgeven geobserveerd te worden en om anderen te observeren en in te zien dat dit de basis voor verbetering is.

Transparantie gaat om toegang tot het lesgeven, maar ook om data, resultaten, verworvenheden en succes van leerlingen.

6. Systems Learn

Systeem leren is volgens Fullan een abstract idee, maar hij beziet het vooral in praktische zin. Aan de studie "Leadership on the Line" van Ron Heifitz, (een psychiater van Harvard University's Kennedy School of Government) ontleend hij de zin "These days leaders have to be able to be on the dance floor and the balcony simultaneously."

Fullan stelt dat deze "leaders" midden in hun organisatie moeten staan, maar zij dienen ook oog te hebben voor het grotere verband. Met het komen en gaan van schoolleiders en managers moet de school als organisatie in de gekozen richting door kunnen gaan. Als dat lukt, dan vormen de veranderingen van leidinggevend geen probleem. Bij systeem leren gaat het er om hoe je als organisatie die continuïteit van goede richting bereikt. Een belangrijk aspect is daarbij het wij/wij aspect.

Fullan gaat vervolgens uitgebreid op systeem leren in het kader van schoolontwikkeling in.

Tenslotte

Het heeft er alle schijn van dat Michael Fullan met zijn Six Secrets of Change beduidend verder gaat dan de staatssecretaris in haar Kwaliteitsagenda voorziet.

De vraag rijst of de aanpak van Fullan door de Overheid wordt geadopteerd en in hoeverre het onderwijsveld rijp is voor zo'n ingrijpende operatie. Dat Michael Fullan een buitengewoon interessante denker en praktijkman is, staat buiten kijf. Zijn publicaties zijn de aandacht meer dan waard, zie daarvoor onder meer: www.michaelfullan.ca

2. De VFS en Schotland

De *Vereniging voor Funderend onderwijs in Schoolgemeenschappen/onderwijsvernieuwing* staat voor een doorlopende leerweg van basisschool t/m tenminste de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Het is genoegzaam bekend dat we daarin nog een lange weg hebben te gaan. Dat roept de vraag op hoe de situatie is in de landen om ons heen. In de loop der jaren is er gepubliceerd over de wijze waarop onderwijs is georganiseerd in bijvoorbeeld de Scandinavische landen, België en met name in het Vlaamse deel, alsmede in diverse Duitse deelstaten. In het kader van dit artikel zullen we aandacht besteden aan het Schotse onderwijs, dit vanwege de bijzondere aspecten daarvan. Zo is

het opvallend dat er altijd een uitgebreide consultatieronde plaats vindt, voordat enige nieuwe maatregel wordt genomen. Op die wijze wordt draagvlak gecreëerd.

Wanneer het ministerie van onderwijs of de media aandacht besteden aan het onderwijs in Groot-Brittannië, dan betreft het stevast het onderwijs in Engeland. Weinigen zijn er zich van bewust dat het onderwijs in Schotland uitdrukkelijk anders is geregeld dan in Engeland. Nog minder zullen weten dat het Schotse onderwijs op indirecte wijze een rol speelt in het Nederlandse onderwijs, dit betreft de zogenaamde kwaliteitsmeter. De kwaliteitsmeter is een instrument van kwaliteitszorg voor scholen en besturen die systematisch aan de slag willen met kwaliteitszorg. Tot nu toe zijn er twee kwaliteitsmeters, een versie voor het primair onderwijs (samenwerking tussen AVS en Van Beekveld & Terspra) en een versie voor het voortgezet onderwijs. Dit instrument werd ontwikkeld op basis van ervaringen die door de ontwikkelaars in Schotland werden opgedaan.

Wat het Schotse onderwijs ook zo interessant maakt, is de wijze waarop beleid wordt gemaakt: dat is gestoeld op het principe van het creëren van draagvlak bij alle actoren. Een duidelijk voorbeeld daarvan is het in ontwikkeling zijnde Curriculum for Excellence 3-18, dat werd voorafgegaan door het in 2002 gevoerde "National Debate on Education".

In dit artikel besteden we aandacht aan de volgende onderwerpen:

- Het onderwijsstelsel op hoofdlijnen;
- De overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs;
- Inspectie van schoolbesturen en scholen;
- Van een 5 – 14 National Curriculum naar een 3 – 18 Curriculum for Excellence.

2.1 Het Schotse onderwijsstelsel op hoofdlijnen

Het Schotse onderwijs kenmerkt zich door een breed aanbod aan vakken in zowel primair als in secundair onderwijs. Pas vanaf het derde leerjaar in het voortgezet onderwijs is er sprake van enige specialisatie.

Voorafgaand aan de leerplichtige leeftijd van 5 tot en met 16 jaar biedt de Schotse overheid gratis onderwijs aan alle 3- en 4-jarigen. De leerplichtige leeftijd zelf is ingedeeld in twee perioden.

De eerste periode is die van het National 5-14 Programme, waarvan de eerste 7 jaar in de "primary schools" wordt verzorgd en de laatste twee jaar in leerjaar S1 en S2 van de "secondary schools". De tweede periode omvat leerjaar S3 en S4 van de "secondary schools", welke wordt afgesloten met een "standard grade exam".

Aansluitend op het standard grade exam kunnen leerlingen er voor kiezen om op hun secondary school door te gaan voor het "Intermediate, Higher

and Advanced Higher exam", of om verder te gaan met een beroepsopleiding op een "college of further education".

De overgrote meerderheid van de openbare scholen in Schotland is "comprehensive" waarbij leerlingen met al hun verschillen in kennis en vaardigheden naar dezelfde school gaan.

De meerderheid van zowel de primary als de secondary scholen worden bestuurd door de "local authorities", en zijn als zodanig openbare scholen. De meeste bijzondere scholen zijn rooms-katholiek en bieden naast het aanbod van het nationaal curriculum godsdienstonderwijs. Op grond van hun bekostiging, welke gelijk is aan die van openbare scholen, moeten zij ook leerlingen accepteren die het godsdienstonderwijs niet willen volgen.

Opmerkelijk is dat ook katholieke scholen zich veelal bij het bestuur van de local authority aansluiten. Op deze wijze is een betere samenwerking tussen de scholen van een local authority mogelijk en kan er gebruik gemaakt worden van de didactisch-pedagogische ondersteuning door medewerkers van de local authority.

Voorts zijn er nog zogenaamde "independent schools" waarvan de bekostiging geheel door de ouders wordt opgebracht.

Iedere local authority heeft de verplichting onderwijs te bieden aan alle 4 tot en met 16-jarigen, inclusief zij die speciale onderwijszorg behoeven. De meeste leerlingen die speciale onderwijszorg nodig hebben, worden opgevangen in "gewone" scholen. Voor hen die meer zorg behoeven bestaan er scholen voor speciaal onderwijs.

3. Selectie in het voortgezet onderwijs

De **VFS-onderwijsvernieuwing** stelt het onderwerp van de **(voortijdige) selectie in het voortgezet onderwijs** aan de orde, omdat hij in het huidige onderwijssysteem feilen ziet die ertoe leiden dat:

- voor veel leerlingen de keuze voor een VO-opleiding **te vroeg** komt
- de **oriënterende functie** van het VO **onvoldoende werkt** (onder andere door gebrekkige loopbaanoriëntatie)
- de **keuze voor vervolgoopleidingen onvoldoende basis** heeft
- de **selectieve functie ten onrechte talenten onbenut laat** en / of op verkeerde sporen zet.

Indicaties hiervoor zijn:

- de nog steeds grote invloed van het sociale en thuismilieu op talentontwikkeling;
- het onderpresteren van leerlingen in het VO;
- de vele voortijdige uitvallers;
- de scheidslijnen in het onderwijs vanwege sociale-culturele afkomst en het land van herkomst.

Voor de leerlingen zelf - onvoldoende ontplooiing, frustraties - als voor de samenleving - onvoldoende

talentontwikkeling in de bevolking- is dit onwenselijk.

Tot de publieke stemmen die tot het inzicht komen dat voortijdige selectie een slechte zaak is behoren onder meer de heer Rinnooy Kan- voorzitter van de Sociaal Economische Raad- en de Europese organisatie OECD. Een omvangrijke rapportage in de bijlage M van de NRC/Handelsblad van vorig jaar wijst ook daar op een zekere kentering. Maar dat is niet genoeg, zoals ons verenigingslid Henk de Jong ons schrijft. Vernieuwing op microniveau is noodzakelijk, maar tegelijk moet je op het hoogste politieke niveau het nodige lobby-werk verrichten.

In het rondetafelgesprek hebben de deelnemers zich over de volgende stellingen gebogen.

1. De last van de cumulatie van problemen bij leerlingen (complexe thuissituatie, gebroken gezinnen, gebrekkige taalvaardigheden enz.) komt onevenredig zwaar neer op de scholen in het vmbo en mbo-1 en mbo-2.

Er is in het VO vooral sprake van een cumulatie van problemen in de grote steden en in vmbo-scholen.

De tweedeling havo/vwo – vmbo is een feit in Nederland en draagt er aan bij dat de problematiek onevenredig zwaar bij de vmbo-scholen terecht komt. Wat ook meespeelt is de opleiding van leraren. Zij zijn in het mentale model van programma-, leerstof- en vakgerichtheid opgeleid.

De inspectie heeft een marginale invloed op dit moment. De macht ligt momenteel vooral bij de (grote) schoolbesturen.

2. Leerlingen tussen 12 en 18 zijn nog volop in ontwikkeling: ontwikkeling van het brein, sociale relaties, lichaamskenmerken enzovoort. De huidige programma-structuur speelt hier onvoldoende flexibel op in. Het huidige programma aanbod speelt onvoldoende in op individuele talenten van leerlingen.

Ondanks vele nieuwe ontwikkelingen spelen scholen en het onderwijssysteem hier nog niet adequaat op in. Brede ontwikkeling vraagt om een ander schoolsysteem en een andere benadering (vanuit het leerproces van leerlingen).

3. De huidige programma-structuur in het VO is weinig flexibel en heeft onvoldoende antwoord op de noden van de leerlingen waardoor belemmeringen in doorstroom en uitval het gevolg zijn.

Er is veel sprake van uitval in het VO (en MBO). Van opstroom van leerlingen is weinig sprake. Het

tegenovergestelde is meer aan de orde. Ons schoolsysteem werkt dus nog steeds als een selectiemachine en komt niet tegemoet aan talentontwikkeling. De doorstroom van leerlingen naar hoger en wetenschappelijk onderwijs groeit maar is naar Westeuropese maatstaven onder de maat.

4. De complexiteit van de samenleving (o.a. vervolgopleidingen en arbeidsmarkt mogelijkheden) vergt een open onderwijssysteem waarin loopbaanoriëntatie, leerlingbegeleiding en mentoraat een substantieel aandeel in het aanbod in het funderend onderwijs moet zijn.

Hier wordt opgemerkt dat leren veel meer moet worden gefaciliteerd in de kennissamenleving. Bij nieuwe vormen van leren heb je meer docenten nodig: ratio 1:15

4. Gemengde klassen zijn beter voor mavo-leerlingen

Recent is een rapport van het Centraal Planbureau verschenen dat onderzoek naar vroege selectie beschrijft.¹

Vroege selectie of vroege keuze gaat over het gegeven dat leerlingen na hun basisonderwijs direct moeten kiezen voor een vervolgopleiding in het voortgezet onderwijs

De discussie over deze vroege keuze is sinds het verschijnen van het OECD rapport uit 2007 weer toegenomen.² De OECD stelde dat Nederland in tegenstelling tot andere landen leerlingen wel erg vroeg laat kiezen, en dat gaat ten koste van de loopbanen van leerlingen. Deelname aan het hoger onderwijs bijvoorbeeld neemt af.

Op het rapport werd nauwelijks gereageerd totdat minister Plasterk het onderwijs opnieuw op de politieke agenda trachtte te zetten. De eerste politieke reacties uit de Tweede Kamer – eerder Pavlov reacties dan weloverwogen oordelen – ebden ook weer snel weg. Het vraagstuk blijft echter regelmatig naar boven komen. In de discussie zal door het recente CPB rapport over vroege keuzes ongetwijfeld toch weer een impuls krijgen.

De auteurs van het rapport zetten een aantal argumenten pro en contra vroege selectie en empirische resultaten op een rij.

Nederland selecteert op 12-jarige leeftijd in tegenstelling tot landen als Amerika, Canada, het Verenigd Koninkrijk en Scandinavische landen die een geïntegreerd stelsel van voortgezet onderwijs kennen. Daar komen de eerste keuzen voor vervolgopleiding pas op 15/16 jarige leeftijd aan de orde.

¹ Elk, R. van, Steeg, M. van der & Webbink, D. (2009). The effect of early tracking on participation in higher education. Den Haag: Centraal Planbureau.

² OECD. (2007). Thematic Review of Tertiary Education – The Netherlands, country note. Paris: OECD.

Argumenten voor vroege selectie zijn: lesgroepen zijn homogeen en curricula kunnen derhalve meer toegespitst worden. Het onderwijs met deze curricula is makkelijker voor docenten. Er kan een tempo aangehouden worden dat voor alle leerlingen in de lesgroep werkbaar is.

Argumenten tegen vroege selectie zijn: alleen de betere leerlingen profiteren van vroege selectie ten koste van de minder cognitief begaafden. De samenstelling van de lesgroep en de kwaliteiten van de leraren zouden hier debet aan zijn. De empirische evidentie omtrent voor en nadelen leveren een gemengd beeld. Uiteindelijk stellen de onderzoekers dat de vroege selectie leidt tot minder grote deelname aan het hoger onderwijs dan zou kunnen.

De analyse van de onderzoekers zelf heeft betrekking op de deelname van mavo-geadviseerde leerlingen versus havo-geadviseerde leerlingen. Op basis van gegevens van drie leeftijdscohorten gaan zij na of de mavo leerlingen in categorale mavo's (vmbo-tl) vergeleken met mavo-leerlingen in gemengde mavo-havo (vwo) klassen meer of minder deelnemen aan het hoger onderwijs. Het blijkt dat mavo-leerlingen meer deelnemen en succesvol voltooien als zij in een gemengde klas zaten en niet in een homogene mavo-klas. Het blijkt ook dat de havo-leerlingen evenveel kans op deelname aan het hoger onderwijs maken en voltooiing daarvan als ze uit een gemengde klas komen. Zij ondervinden geen enkel nadeel op dit punt.

Kortom, de kans op deelname aan het hoger onderwijs neemt af als je onderwijs krijgt in een homogene mavo-klas en neemt toe als je les krijgt in een heterogene mavo-havo-(vwo) klas. Ook leerlingen die een mavo/havo advies krijgen en in een mavo-klas terecht komen hebben daar last van. De onderzoekers concluderen op grond van hun analyses dat de vroege selectie de deelname aan hoger onderwijs en de voltooiing daarvan met 4% vermindert ten opzichte van uitgestelde keuze. De vroege selectie op 12-jarige leeftijd betekent dus volgens deze analyses een nadeel van het Nederlandse onderwijssysteem. Als zodanig vormt het rapport een bevestiging van het OECD rapport uit 2007 waarin dezelfde conclusie getrokken werd.

5. De ideale les

Er worden heel veel lessen bedacht, maar wat doet er nu werkelijk toe. Robert Marzano heeft hier al heel veel over gepubliceerd. Zijn boek "Wat werkt in de klas, research in actie" (Bazalt 2008), is zeer lezenswaardig en biedt een totaal overzicht van verschillende factoren met daarbij didactische strategieën, die aantoonbaar bijdragen aan het schoolsucces van de leerling. Het is een verdieping van zijn bestseller "Wat werkt op school", (Bazalt,

2003). Net als andere onderzoekers komt hij tot de conclusie dat het staat en valt bij de kwaliteit van de docent: de docent doet er toe!

Wat is nou doorslaggevend:

- De didactische aanpak van de leraar is bepalend voor de leerresultaten
- Het pedagogische handelen van de leraar en zijn klassenmanagement legt een basis van structuur en zekerheid van waaruit geleerd kan worden
- Het herontwerpen en sturing geven aan leerprocessen van de leerling in de klas laat het onderwijs passen bij deze groep en de leerlingen.

Als je dat zo ziet, denk je dat lijkt me logisch, dat doet toch elke leraar. Niets is minder waar. In zijn boek schrijft hij dat het toch vaak gebrek aan onderhoud is, waarbij leraren op langere termijn minder strategieën gebruiken. Het opleiden van leraren en het zich richten op ideale lessen. Elke leraar, die zichzelf serieus neemt heeft dit boek in huis en maakt gebruik van verschillende succesvolle strategieën.

6. Internationaal onderzoek

Het onderzoek 'Teacher Education for Inclusion' van de European Agency for Development in Special Needs Education (2010) is interessant in verband met de invoering van passend onderwijs en de consequenties voor de leraar in de klas. Het thema Passend Onderwijs heeft vooral onze aandacht, omdat de doelstellingen ervan (de bezuinigingen daargelaten!) betrekking hebben het omgaan met diversiteit en heterogeniteit in de klas. In deze review wordt onderzocht hoe lerarenopleidingen toekomstige leraren beter kunnen voorbereiden op meer inclusief onderwijs.

Het rapport is te vinden op onze website en rechtstreeks te downloaden via de link <http://www.european-agency.org/agency-projects/teacher-education-for-inclusion/teacher-education-web-files/TE4I-Lit-Review.pdf>

Goed leraarschap is de sleutel tot het beste onderwijs. Maar zijn we er met het opleiden van goede leraren en het professionaliseren van het bestaande lerencorps.

In de review 'Capturing the leadership premium. How the world's top school systems are building leadership capacity for the future' van Mc Kinsey (2010) is te lezen dat ook schoolleiders er toe doen. Eén van de belangrijkste succesfactoren is hun focus op het primaire proces.

Het volledig rapport is te vinden op onze website en rechtstreeks te downloaden via de link http://www.mckinsey.com/client-service/Social_Sect

moeten lesgeven aan een groep met zowel basisberoepsgerichte leerlingen als vwo-ers.

Hieronder een aantal adviezen voor wie er op de eigen school iets aan wil doen:

- Er is geen stelselwijziging nodig; er zijn voorbeelden van 'good practice' in Nederland die aantonen dat kwalitatief hoog onderwijs mogelijk is met heterogene groepen.
- Heterogeniteit is geen dogma is. Maak een mix van heterogene en homogene groeperingen en laat ouders zien dat je ook hun hoogbegaafde of moeilijk lerende kind wat te bieden hebt.
- Formuleer een visie waarin wat te halen is voor alle betrokkenen. Label leerlingen niet op hun zwakste vak, maar op basis van hun talent en ambitie; geen 'basis- of havo'-leerlingen, maar leerlingen met unieke talenten en ambities.
- Organiseer randvoorwaarden zoals :
 - (1) de pedagogisch-didactische kwaliteiten van docenten, hun vermogen om te begeleiden, te differentiëren naar leerstijl en begeleidingsvorm,
 - (2) sterke teams die zicht hebben op de individuele ontwikkeling van leerlingen en hecht samenwerken om effectieve onderwijsarrangementen te vinden voor heterogene groepen,
 - (3) nauwe betrokkenheid van ouders bij het onderwijs: betrokken en serieus genomen ouders vormen de beste ambassadeurs op feestjes en partijen,
 - (4) goed inzicht in de prestaties van de leerling voor begeleiders, ouders en leerling.

Zorg bovendien voor een leeromgeving waarin het mogelijk is te differentiëren naar werkvorm, voor een flexibel rooster en een gedifferentieerde teamsamenstelling zowel naar competentie als naar functie-niveau; dat biedt een optimale mix aan begeleiding.

De meeste schoolgidsen stellen dat de leerling centraal staat en dat talentontwikkeling van groot belang is. Dat kan alleen als leerlingen heterogeen gegroepeerd zijn, waarbij je binnen die groep goed inspeelt op de individuele kwaliteiten van de leerlingen.

Heterogeen onderwijs is een pittige opdracht voor de scholen. Maar we zien zowel binnen Nederland als bijvoorbeeld Finland dat dat kan, en met succes. Dat is goed nieuws voor de leerling en diens ouders. Dat is het zeker ook voor de samenleving die het onderwijspeil ziet stijgen en daarmee de levensverwachting van mensen, de kansen op werk en de groei van het BNP.

Colofon

De VFS is een kleine onafhankelijke vereniging zonder winstoogmerk. Om onze activiteiten voort te kunnen zetten vragen we u een bijdrage om de voortgang van onze activiteiten te kunnen garanderen. Dit kan als donateur (€15) of een eenmalige gift (ING 1714597 VFS te Landsmeer).

Reacties op deze Nieuwsbrief kunt u mailen naar: info@funderendonderwijs.nl

Zie voor alle eerdere nieuwsbrieven

www.funderendonderwijs.nl

Secretariaat VFS

Vlintweg 7

7872 RE Valthe

T 0591 514898

F 0591 514382

E secretaris@funderendonderwijs.nl

W www.funderendonderwijs.nl